

21.05. 6 клас укр.мова
Добровольська В.Е.

Займенник

Повторення вивченого про
займенник

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль

Займенник – самостійна частина мови,
яка вказує на
особу, предмет, ознаку, кількість,
але не називає їх.

Хто? Що? Який? Чий? Скільки?

Тому займенники за морфологічними
ознаками нагадують іменники,
прикметники, числівники

Займенники,
співвідносні з
назвами
предметів

- Я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони, себе, хто, що, хтось, щось, абихто, абищо, дехто, дещо, хто-небудь, що-небудь, будь-хто, будь-що, казна-хто, казна-що, ніхто, ніщо

Займенники,
співвідносні з
назвами
ознак

- Мій, твій, свій, наш, ваш, їхній, той, цей, такий, весь, кожний, сам, самий, інший, який, чий, чийсь, якийсь, аби який, аби чий, деякий, дечий, який-небудь, чий-небудь, будь-який, будь-чий, казна-який, казна-чий, ніякий, нічий

Займенники,
співвідносні з
назвами
кількості

- Стільки, скільки, котрий, котрийсь, котрий-небудь, нікотрий

Займенники, співвідносні з назвами предметів (осіб), як іменники, змінюються за відмінками .

Займенники, співвідносні з назвами ознак, як прикметники, змінюються за родами, числами та відмінками.

Займенники, співвідносні з назвами кількості, як числівники, змінюються за родами, числами та відмінками

Пригадайте, яку синтаксичну функцію виконує іменник?

Пригадайте, яку синтаксичну функцію виконує прикметник?

Пригадайте, яку синтаксичну функцію виконує числівник?

Розряди займенників

- Особові: мене, вам, їх
- Зворотний: себе
- Питальні: хто? що? який? чий? скільки?
- Відносні: хто, що, який, чий, скільки
- Вказівні: цей, той, такий, стільки
- Неозначені: хтось, дечий, казна-скільки
- Заперечні: ніякий, нічого, жодний
- Означальні: сам, інший, всякий
- Присвійні: наш, мій, його

Синтаксична роль

Знайдіть у реченні займенник, визначте його синтаксичну роль.

1. Ми в спільних битвах братство закріпляли.
2. Через вікно мені видно селище.
3. Ми ті, що в вічність ідемо.
4. Наш народ має право пишатися богатырями.
5. У серці кожного горить любові жар.
6. Скільки ще жде нас несподіванок, відкриттів
7. Скільки книг ти придбав?
8. Котра тепер година?

Особливості відмінювання особових займенників

	ОДИНА	МНОЖИНА
1 особа	Я	МИ
2 особа	ТИ	ВИ
3 особа	ВІН, ВОНА, ВОНО	ВОНИ

А) особові займенники змінюються за відмінками;

Б) особові займенники у непрямих відмінках мають іншу основу;

В) у непрямих відмінках особових займенників третьої особи після прийменників з'являється приставний звук [н] .

Вправа 1

Поставте займенники у правильній формі, визначте відмінок.

Побачити (вона, він, вони); привітатися з (вона, він, вони; зачекай (вона, він, вони); думати про (вона, він, вони); вишити на (вона, він, вони); дякувати (вона, він, вони).

Зворотний займенник

себе не має форми називного
відмінка, роду й числа

Запам'ятайте наголошення займенника!

Н.в. –

Р.в. себ`е (до с`ебе)

Д.в. соб`і

Зн.в. себ`е

О.в. соб`ою

М.в. (на) соб`і

Питальні та відносні займенники

Н.	хто	що	який	чий	скільки
Р.	кого	чого	якого	чийого	скількиох
Д.	кому	чому	якому	чийому, чиєму	скількиом
Зн.	кого	що	який (якого)	чий (чийого)	скільки (скількиох)
Ор.	ким	чим	яким	чийім	скількиома
М.	(на)кому, кім	(на) чому, чім	(на)якому, якім	(на)чийо- му, чийім	(на) скількиох

Вправа 2

Знайдіть займенники, визначте їхній розряд.

1. А хто ж там за головних мисливців? – запитав Микола Іванович.
2. Котра з сих двох нам судиться дорога?
3. Хто хоче щастя зазнати, той повинен свій край шанувати.
4. Сонце ховалось за межигірський бір, котрий од того став ще чорніший.

Заперечні й неозначені займенники

Заперечні займенники – заперечення :
ніхто, нічого, ніякої, нічиєму, ніскільки.

Неозначені займенники – невизначеність:
*хтось, чомусь, казна-якого, будь-що,
скільки-небудь.*

Творення заперечних займенників

**Хто, що, який, чий,
скільки, кого, чого +
префікс **НІ** – ніхто, ніщо,
ніякий, нічий, ніскільки,
нікого, нічого.**

Творення неозначених займенників

До питальних займенників *хто, що, який, чий, скільки, кого, чого*

додаємо префікси (*де-, аби-, будь-, казна-, хтозна-*) або

суфікси (*-сь, -небудь*):

деякий, абичий, будь-кого, казна-скільки, хтозна-чого; чийсь, скільки-небудь.

Написання заперечних займенників

Разом: нікого, ніщо, ніяким,
нічийого

Окремо: ні до кого, ні перед чим,
ні за скільки

Написання неозначених займенників

1. Разом з **аби-, де-, -сь**: абихто, щось, деякий.
2. З дефісом **будь-, -небудь, казна-, хтозна**: будь-що, який-небудь, казна-чого, хтозна-чий.
3. Окремо: аби до кого, де з чим, будь у чому, казна за що.

Вправа 3

- ◎ Запишіть займенники, знявши ризик.

Будь/який, аби/хто, хто/небудь, ні/що, де/що,
не/аби/хто, казна/кого, ні/з/чим, будь/до/
чого, де/в/чому, аби/яким, ні/перед/ким,
хто/зна/який, який/сь.

ПРИСВІЙНІ ПРИКМЕТНИКИ

Значення присвійних займенників можуть набувати особові займенники *ЙОГО, ЇЇ, ЇХНІЙ* у формі родового відмінка.

Як відрізнити форму присвійного займенника від особового?

За допомогою питання:

особові (кого?),

присвійні (чий?чия?)

ПРИСВІЙНІ ПРИКМЕТНИКИ

ПЕРЕВІР СЕБЕ

- Присвійний займенник виділено в кожному рядку, ОКРІМ

А врахувати *його* побажання
Б схвалити *мою* пропозицію
В запросити *її* на спектакль
Г *ваше* ставлення до гостей
Д *наша* співпраця триватиме

ВКАЗІВНІ Й ОЗНАЧАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ

Вказівні

Той, цей, такий, стільки

Означальні

Сам (самий), весь, всякий,
кожний, інший

ВІДМІНЮВАННЯ ВКАЗІВНИХ ТА ОЗНАЧАЛЬНИХ ЗАЙМЕННИКІВ

◎ Продовжте речення

1. Вказівні та означальні займенники співвідносні з такими частинами мови:
.....
2. Вказівні займенники відповідають на питання
...
3. Усі вказівні займенники змінюються, як ,
крім
4. Займенник змінюється лише за
5. Означальні займенники змінюються, як

Підсумок уроку

- Що називається займенником?
- З якими частинами мови співвідноситься займенник?
- Скільки розрядів має займенник?
- Назвіть розряд, який має найменшу кількість займенників.
- Як розрізнити питальні й відносні займенники?
- Як утворюються заперечні займенники?
- Як утворюються неозначені займенники?
- Назвіть особові займенники.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Доберіть загадки про займенник або використовуючи займенник, запишіть їх. Наприклад: Сидить дід (званий предмет) у сто шуб одягнений (підказка). Хто (відносне займенник) його (особисте займенник) роздягає, той (займенник) сльози проливає (підказка).